ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
11 Ιουλίου 1985 *

Στην υπόθεση 299/83,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal de grande instance της Νάντης προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

SA Saint-Herblain distribution, Centre distributeur Leclerc, στο Saint-Herblain, και **SA Paris distribution, Centre distributeur Leclerc,** στη Νάντη,

και

Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc, στο Παρίσι, αφενός,

και

Syndicat des libraires de Loire-Océan, στο Angers, αφετέρου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 3, στοιχείο στ), και 5 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους Κ. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, U. Everling και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν:

— εγγράφως από τον Yves Menard, δικηγόρο Νάντης, για λογαριασμό της Saint-Herblain distribution και Paris distribution,

— εγγράφως από τον Philippe Jousset, δικηγόρο Laval, για λογαριασμό της Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— εγγράφως από τον Jean-Paul Costes και προφορικώς από την S. C. de Margerie, για λογαριασμό της γαλλικής κυβέρνησης, εκπροσωπούμενης από το γενικό γραμματέα της διυπουργικής επιτροπής για ζητήματα ευρωπαϊκής οικονομικής συνεργασίας,

— από τους D. Jacob και N. Coutrelis, για λογαριασμό της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Ιουλίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1983, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Δεκεμβρίου 1983, το Tribunal de grande instance της Νάντης υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία διαφόρων κανόνων κοινοτικού δικαίου και ιδίως των διατάξεων σχετικά με την ελεύθερη άσκηση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά, καθώς και των άρθρων 3, στοιχείο στ), και 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, προκειμένου να μπορέσει να κρίνει αν συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο εθνική ρύθμιση που υποχρεώνει τους εμπόρους λιανικής πωλήσεως να πωλούν τα βιβλία τους σε τιμή καθοριζόμενη από τον εκδότη ή τον εισαγωγέα.

2 Το εν λόγω ερώτημα ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των Syndicat des libraires de Loire-Océan και των εταιριών Saint-Herblain distribution και Paris distribution, οι οποίες έχουν την εκμετάλλευση των γνωστών υπό την επωνυμία « Centre distributeur Leclerc » καταστημάτων, και της Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc, η οποία περιλαμβάνει υπό την αυτή επωνυμία καταστήματα, που έχουν τη φήμη ότι ακολουθούν πολιτική χαμηλών τιμών. Η διαφορά ανάγεται στη μη τήρηση εκ μέρους των Centres distributeurs Leclerc των τιμών πωλήσεως στο κοινό που καθορί-

ζονται σύμφωνα με το νόμο 81-766, της 10ης Αυγούστου 1981, σχετικά με την τιμή των βιβλίων [JORF (Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 11.8.1981].

3 Δυνάμει του γαλλικού νόμου της 10ης Αυγούστου 1981, οι εκδότες ή οι εισαγωγείς βιβλίων οφείλουν να καθορίζουν την τιμή πωλήσεως στο κοινό των βιβλίων που εκδίδουν ή εισάγουν. Οι λιανοπωλητές είναι υποχρεωμένοι να τηρούν πραγματική τιμή πωλήσεως στο κοινό, η οποία να κυμαίνεται μεταξύ του 95 και 100 % της εν λόγω τιμής. Ο νόμος προβλέπει εξαιρέσεις από την υποχρέωση τηρήσεως της εν λόγω τιμής για ορισμένους ιδιωτικούς ή δημόσιους οργανισμούς, όπως οι βιβλιοθήκες και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ υπό ορισμένες προϋποθέσεις επιτρέπει έκπτωση. Σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων του νόμου, οι ανταγωνιστές και οι διάφορες ενώσεις έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν αγωγή με αντικείμενο την παύση της παράβασης ή την αποκατάσταση της ζημίας, προβλέπεται δε και ποινική δίωξη.

4 Όσον αφορά τα εισαγόμενα βιβλία, το άρθρο 1, τελευταία παράγραφος, του νόμου της 10ης Αυγούστου 1981 ορίζει ότι « όταν η εισαγωγή αφορά βιβλία που έχουν εκδοθεί στη Γαλλία, η τιμή πωλήσεως στο κοινό που καθορίζει ο εισαγωγέας είναι τουλάχιστον ίση με εκείνη που έχει καθορίσει ο εκδότης ». Το décret 81-1068 της 3ης Δεκεμβρίου 1981 (JORF της 4.12.1981), που θεσπίστηκε κατ' εφαρμογή του νόμου της 10ης Αυγούστου 1981, ορίζει περαιτέρω ότι « θεωρείται ως εισαγωγέας... ο αντιπρόσωπος που έχει την κεντρική διάθεση των εισαγόμενων βιβλίων, ο οποίος φέρει και την προβλεπόμενη από το άρθρο 8 του νόμου της 21ης Ιουλίου 1943 υποχρέωση », συγκεκριμένα την υποχρέωση καταθέσεως ενός πλήρους αντιτύπου στο γραφείο νομίμων καταθέσεων του Υπουργείου Εσωτερικών.

5 Το Tribunal de grande instance της Νάντης, το οποίο επελήφθη αιτήσεως του Syndicat des libraires de Loire-Océan με αντικείμενο την παύση εκ μέρους των εταιριών Saint-Herblain distribution και Paris distribution — οι οποίες προσεπικάλεσαν σε αναγκαστική παρέμβαση την Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc και ζήτησαν την έκδοση κοινής αποφάσεως — της πωλήσεως βιβλίων σε τιμή κατώτερη από εκείνη που καθορίστηκε σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομοθεσία, υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

« Τα άρθρα 3, στοιχείο στ), και 5 της Συνθήκης ΕΟΚ έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν στα κράτη μέλη τη θέσπιση, με νομοθετική ή κανονιστική πράξη, συστήματος που να υποχρεώνει τους λιανοπωλητές να πωλούν τα βιβλία που εκδίδονται στα κράτη αυτά ή που εισάγονται σ' αυτά, ιδίως από τα λοιπά κράτη μέλη, την τιμή που καθόρισε ο εκδότης ή ο εισαγωγέας, χωρίς να είναι δυνατή εφαρμογή σ' αυτή την τιμή έκπτωσης μεγαλύτερης από 5 %; »

6 Πρέπει να υπομνηστεί ότι ανάλογο προδικαστικό ερώτημα υπέβαλε το Cour d'appel του Poitiers στο πλαίσιο ταυτόσημης δίκης και αποτέλεσε αντικείμενο της απόφασης του Δικαστηρίου της 10ης Ιανουαρίου 1985 (Association des Centres distributeurs Leclerc και Thouars distribution και λοιποί, υπόθεση 229/83, Συλλογή 1985, σ. 17).

7 Το Tribunal de grande instance της Νάντης, το οποίο έλαβε γνώση της εν λόγω απόφασης, γνωστοποίησε στο Δικαστήριο ότι εμμένει στην αίτησή του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

8 Από την εξέταση της υπό κρίση υπόθεσης δεν ανέκυψε κανένα νέο στοιχείο σε σχέση με την υπόθεση 229/83. Υπό τις περιστάσεις αυτές, αρκεί η παραπομπή στην αιτιολογία της απόφασης της 10ης Ιανουαρίου 1985, αντίτυπο της οποίας επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση.

9 Επομένως, στο υποβληθέν από το Tribunal de grande instance της Νάντης προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση ανάλογη με εκείνη που δόθηκε στην απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 1985, ότι δηλαδή:

— στο παρόν στάδιο του κοινοτικού δικαίου, το άρθρο 5, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με τα άρθρα 3, στοιχείο στ), και 85 της Συνθήκης, δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν νομοθεσία, κατά την οποία η λιανική τιμή πωλήσεως των βιβλίων πρέπει να καθορίζεται από τον εκδότη ή τον εισαγωγέα του βιβλίου και επιβάλλεται σε όλους τους λιανοπωλητές υπό τον όρο πάντως ότι η νομοθεσία αυτή τηρεί τις λοιπές ειδικές διατάξεις της Συνθήκης και ιδίως εκείνες που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, και

— στο πλαίσιο μιας τέτοιας εθνικής νομοθεσίας, συνιστούν μέτρα αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, τα οποία απαγορεύει το άρθρο 30 της Συνθήκης, οι διατάξεις

  — κατά τις οποίες ο καθορισμός της λιανικής τιμής πωλήσεως του βιβλίου εναπόκειται στον εισαγωγέα, δηλαδή στον κύριο αντιπρόσωπο, ο οποίος οφείλει να προβεί στις διατυπώσεις σχετικά με την προβλεπόμενη από το νόμο κατάθεση ενός αντιτύπου του βιβλίου αυτού,

  — ή που επιβάλλουν, όσον αφορά την πώληση βιβλίων που εκδίδονται στο ίδιο το οικείο κράτος μέλος και επανεισάγονται, αφού προηγουμένως εξαχθούν σε άλλο κράτος μέλος, την τήρηση της τιμής πωλήσεως που καθορίζει ο εκδότης,

εκτός αν από αντικειμενικά στοιχεία αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω βιβλία εξήχθησαν με αποκλειστικό σκοπό την επανεισαγωγή τους και την κατ' αυτόν τον τρόπο καταστρατήγηση της εν λόγω νομοθεσίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

10 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η γαλλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει έναντι των διαδίκων της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε το Tribunal de grande instance της Νάντης, με την από 22 Νοεμβρίου 1983 απόφασή του, αποφαίνεται:

1) Στο παρόν στάδιο του κοινοτικού δικαίου, το άρθρο 5, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με τα άρθρα 3, στοιχείο στ), και 85 της Συνθήκης, δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν νομοθεσία, κατά την οποία η λιανική τιμή πωλήσεως των βιβλίων πρέπει να καθορίζεται από τον εκδότη ή τον εισαγωγέα του βιβλίου και επιβάλλεται σε όλους τους λιανοπωλητές, υπό τον όρο πάντως ότι η νομοθεσία αυτή τηρεί τις λοιπές ειδικές διατάξεις της Συνθήκης και ιδίως εκείνες που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

2) Στο πλαίσιο μιας τέτοιας εθνικής νομοθεσίας, συνιστούν μέτρα αποτελέσματος ισοδύναμο με ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, τα οποία απαγορεύει το άρθρο 30 της Συνθήκης, οι διατάξεις

— κατά τις οποίες ο καθορισμός της λιανικής τιμής πωλήσεως του βιβλίου εναπόκειται στον εισαγωγέα, δηλαδή στον κύριο αντιπρόσωπο, ο οποίος οφείλει να προβεί στις διατυπώσεις σχετικά με την προβλεπόμενη από το νόμο κατάθεση ενός αντιτύπου του βιβλίου αυτού,

— ή που επιβάλλουν, όσον αφορά την πώληση βιβλίων που εκδίδονται στο ίδιο το οικείο κράτος μέλος και επανεισάγονται, αφού προηγουμένως εξαχθούν σε άλλο κράτος μέλος, την τήρηση της τιμής πωλήσεως που καθορίζει ο εκδότης, εκτός αν από αντικειμενικά στοιχεία αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω βιβλία εξήχθησαν με αποκλειστικό σκοπό την επανεισαγωγή τους και την κατ' αυτόν τον τρόπο καταστρατήγηση της εν λόγω νομοθεσίας.

Κακούρης Everling Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Ιουλίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

Κ. Κακούρης